

European
Commission

OTRĀ NACIONĀLĀ LĪMEŅA APAĻĀ GALDA DISKUSIJA PAR ENERGOEFEKTIVITĀTES FINANSĒŠANU LATVIJĀ

10 Aprīlis
2019

Rīga

Saturs

<i>Kopsavilkums</i>	3
<i>Pasākuma mērķis</i>	7
<i>Ievada plenārsēde</i>	8
<i>Paralēlās sesijas</i>	10
<i>Sesija Nr.1: Energoefektivitātes pakalpojumu līgumu (EPC) pielietošana publiskajā sektorā</i>	10
<i>Sesija Nr.2: Dzīvojamo ēku atjaunošana</i>	13
<i>Sesija Nr.3: Privāto un publisko investīciju piesaistīšana energoefektivitātes uzlabošanai</i>	18

Pasākumu rīkoja EASME sadarbībā ar Ekonomikas ministriju, ANO Vides programmu finanšu iniciatīvu un Latvijas Vides investīciju fondu Ilgtspējīgas enerģijas investīciju forumu ietvaros, kas tiek finansēti no Eiropas Komisijas programmas "Apvārsnis2020".

Par šī dokumenta saturu atbildību uzņemas autori, un tas neatspoguļo oficiālo Eiropas Savienības viedokli.

Kopsavilkums

2019. gada 10. aprīlī Rīgā, Latvijā notika nacionālā līmeņa apaļā galda diskusija par energoefektivitātes finansēšanu. Tajā piedalījās 76 dalībnieki, kas pārstāvēja valsts iestādes, pašvaldības, nevalstiskās organizācijas, namu apsaimniekotājus, finanšu nozares pārstāvjus, siltumapgādes uzņēmumus un projektu īstenotājus, tostarp energoefektivitātes pakalpojumu nodrošinātājus jeb ESKO.

Pasākumu rīkoja Eiropas Komisija sadarbībā ar Ekonomikas ministriju, ANO Vides programmu finanšu iniciatīvu un Latvijas Vides investīciju fondu Ilgtspējīgas enerģijas investīciju forumu iniciatīvas ietvaros.

Pasākuma sākumā visus dalībniekus sveica Ekonomika ministrijas valsts sekretāra vietnieks Dzintars Kauliņš, Attīstības finanšu institūcijas ALTUM valdes priekšsēdētājs Reinis Bērziņš (Finanšu ministrijas vārdā), Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas valsts sekretārs Rinalds Muciņš un Latvijas Finanšu nozares asociācijas vadītāja Sanda Liepiņa.

Dalībnieki uzsvēra energoefektivitātes nozīmīgo lomu Latvijas virzībā uz ilgtspējīgu attīstību. Visi pārstāvji vienbalsīgi signalizēja, ka valstij ir vajadzīgs papildu atbalsts un iniciatīvas energoefektivitātes finansēšanai. Dalībniekus aicināja sniegt savus viedokļus un idejas un diskutēt par potenciālajiem risinājumiem, ko varētu iekļaut Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā (NEKP).

Pēc atklāšanas runām auditorija sadalījās grupās, lai turpinātu strādāt četrās paralēli notiekošās sesijās, un nonāca pie turpmākajiem secinājumiem un ieteikumiem.

1. Energoefektivitātes pakalpojumu līgumu (EPC) izmantošana publiskajā sektorā

- Starptautiskie eksperti – runātāji Roberts Pernetā [Robert Pernetta] no Eiropas Investīciju bankas un Miguels Kazass [Miguel Casas] no EnerInvest – deva spēcīgu ierosmi diskusijai, attiecīgi stāstot par energoefektivitātes pakalpojumu līgumu (EPC) izstrādāšanas vadlīnijām, tostarp ārpusbilances uzskaiti, un ar Beļģijas piemēru raksturojot sistemātisku pieeju sabiedrisko ēku renovācijai, izmantojot EPC.
- Vietējie runātāji no Accelerate SUNShINE projekta un Ādažu pašvaldības papildināja stāstījumu, daloties pieredzē par EPC tirgus attīstību sabiedriskajā sektorā.
- Latvijai būtu jāizmanto ELENA un PDA sniegtais tehniskais atbalsts, lai paātrinātu un mobilizētu EPC tirgus attīstību sabiedriskajā sektorā.
- Tirgus attīstībai ir vajadzīgs politisks atbalsts un konkrētāki mērķi.
- Enerģētikas un naftas produktu tirgotāji ir viena no galvenajām mērķauditorijām EPC tirgus attīstībai un tam, lai pakalpojumi būtu pieejami vai tiktu piedāvāti. Viens no šķēršļiem Latvijā ir tas, ka, siltumapgādes uzņēmumiem veicot investīcijas gala patērētāja pusē, sasniegto ietaupījumu neieskaita Energoefektivitātes direktīvas noteiktajā mērķī par 1,5% energoietaupījumu gadā, kas jāievēro, saņemot ES finansējumu.

- Neviens EK līmeņa dokuments nav šķērslis ES fondu finansējuma apvienošanai ar privāto finansējumu.
- Lai attīstītu tirgu, ir nepieciešams stabils finanšu instruments, ko pamatotu standartizēti projekti, lai bankām un potenciālajiem investoriem būtu skaidri “spēles noteikumi” un mazākus projektus varētu apvienot lielākās pakotnēs.
Svarīgi ir saprast, ka vienas pieturas aģentūras neiegulda kapitālu, bet gan palīdz analizēt, sagatavot, īstenot, koordinēt un uzraudzīt EPC projektu īstenošanu.
- Būtu nepieciešamas dažas aktīvas pašvaldības, kuras uzņemtos “ledlaužu” lomu.
- Nozares pārstāvji uzsvēra standartizētu EPC līgumu un politiskās vadības būtisko nozīmi ēku renovācijas mēroga paplašināšanai.
- Ekonomikas ministrijas pārstāvis apstiprināja, ka ministrija kopā ar EIB pašlaik izstrādā EPC parauglīgumu sabiedrisko ēku sektora vajadzībām.

Papildus iepriekšminētajām atziņām un secinājumiem risinājās diskusija par to, kā paaugstināt pašvaldību motivāciju, lai tās stātos pie EPC projektu īstenošanas, un kā pārvarēt būtiskākos šķēršļus, kas izriet no tiesiskā regulējuma.

2. Dzīvojamo ēku renovācija

- Runātāji bija siltumapgādes uzņēmuma “Salaspils Siltums” projektu vadītāja Renāte Bražinska, kas prezentēja paraugprojektu; “Valkas Namsaimnieks” Valdes loceklis Ivo Melķis, kas stāstīja par daudzdzīvokļu ēku renovāciju; namu apsaimniekošanas uzņēmuma “Liepājas namsaimnieks” projektu vadītājs Toms Cīrulis – par īpašnieku iesaistes aspektu un finansēšanas pieeju; ALTUM pārstāvis Ingus Salmiņš – par ALTUM pieredzi Daudzdzīvokļu māju energoefektivitātes (DME) programmas īstenošanā un Eiropas Investīciju bankas pārstāvis Reinhardss Sikss [Reinhard Six] – par vienas pieturas aģentūras koncepciju un ELENA iniciatīvas izmantošanu Latvijas projektu atbalstam.
- Siltumapgādes uzņēmumu sniegtās prezentācijas papildināja diskusija par svarīgākajiem izaicinājumiem, piemēram, kā saīsināt diezgan ilgo laiku, ko pašlaik aizņem renovācijas process, un kā nodrošināt pienācīgu kvalitātes kontroli un pārraudzību.
- Viens no secinājumiem bija tāds, ka ALTUM nodrošinātais ēku siltināšanas kalkulators jāpārskata, lai būtu iespējams veikt pamatīgāku renovāciju un to veicināt.
- Idejas risinājumiem, izmantojot “burkāna un pātagas” pieeju:
 - samazināts PVN renovācijas projektiem;
 - mājas iedzīvotāju elektroniska “balsošana” un atbalstītāju obligātā skaita samazināšana līdz 50%+1 balsij;
 - energoneefektivitātes nodoklis – palielināt nekustamā īpašuma nodokli atbilstoši enerģijas patēriņam ēkā, un iekasēto naudu ieguldīt prēmiju fondā, ko izmanto ēku renovācijai (nosakot pārraudzību valsts vai pašvaldības līmenī);

- energoefektivitātes fonda izveidošana (pamatkapitāls no Latvenergo peļņas vai obligātās iepirkuma komponentes);
- nekustamā īpašuma nodokļa samazināšana renovētajām ēkām vai otrādi.
- Kvotu sistēma – noteikt siltumenerģijas patēriņu apkurei kWh/m² gadā; ieviest ikmēneša enerģijas patēriņa kvotu. Pārsniedzot enerģijas patēriņu, siltumapgādi atslēdz.
- Virmo apziņa, ka tūlīt pietrūks naudas un nākamajā ES plānošanas periodā būs pieejams mazāks atbalsts, un ar steigu jāmeklē jauni finanšu resursi (minēts vairākkārt) – iespējams, EIB bankas piedāvājums (kuru semināra dalībnieki tomēr uzņēma ļoti kritiski), ESKO, privātais kapitāls.
- Vajadzība pēc iedzīvotāju motivēšanas un izglītošanas (minēts vairākkārt), bet nav ideālas formulas, kā to darīt. Iedzīvotājiem jāsaprot, ka energoefektivitāte ir vajadzīga viņiem pašiem, nevis apsaimniekotājam vai Eiropas Komisijai. Pēdējo gadu pieredze ir palielinājusi plaisu starp būvniekiem, naudas aizdevējiem un iedzīvotājiem – kopumā iesaistītās puses dzīvo neuzticības atmosfērā un pārbauda viens otru.
- Kvalitāte. Lai nodrošinātu ilgtermiņa veiksmes stāstus, aktīvi jāstrādā pie kvalitātes (visām iesaistītajām pusēm). Jāveido pilnvērtīgāka būvnieku sertifikācija, labāko darbu izpildītāju saraksti. Tomēr tas nelīdzēs iepirkumu procesā, jo pasūtītājam ir jāizvēlas lētākais/saimnieciski izdevīgākais, nevis kvalitatīvākais piedāvājums.
- Nepieciešama procesa vienkāršošana (minēts vairākkārt) – standartizēti iepirkumi, būvniecības līgumi, vienkāršāka iepirkumu procedūra pašvaldību kapitālsabiedrībām.
- Nepieciešama valsts stratēģija (ar iespējām izmērīt konkrētus rezultātus un noteikt atbildīgos), kuras virzītājspēks būtu pašvaldības.
- Atviegloto kredītu (soft loans) ieviešana un kredītu piešķiršana ar subsidētām, zemām procentu likmēm.
- Iedzīvotāju maksātspējas celšana.
- Nepieciešams izpētīt Lietuvas piemēru, kur izmanto ELENA.
- Dotāciju piešķirt tikai pēc projekta noslēguma.
- Pašvaldībām jārada priekšzīme ēku renovācijā.

3. Privāto investīciju piesaistīšana energoefektivitātes uzlabošanai

- Runātāji bija Dānijas finanšu institūcijas KommuneKredit, kas specializējusies pašvaldību sektora finansēšanas jautājumos, direktors Henriks Andersens [Henrik Andersen]; Latvijas Finanšu nozares asociācijas vadītāja Sanda Liepiņa – kā piesaistīt privātos un sabiedriskos ieguldījumus īstermiņa un ilgtermiņa energoefektivitātes projektiem un Nikolass Stanciofs [Nicholas Stancioff] – par izaicinājumiem privāta ieguldījumu finansēšanas mehānisma izveidei liela mēroga *EPC* projektiem.
- Diskusijas dalībnieki uzsvēra skaidras un sakārtotas politikas trūkumu, birokrātiju, iepirkumu problēmām un nepietiekamu kompetenci reģionos.

- Norādīja, ka energoefektivitātes finansēšana kā produkts nav pieejams komercbankās. Ar pašvaldībām būtu jāstrādā vai nu Valsts Kasei, vai arī šis darbs būtu jāuztic kādam citam, kas orientējas tirgus apstākļos. Piemēram, Dānijā pašvaldībās ir eksperti, kas analizē projektus, ņemot vērā gan tehniskās un ekonomiskās pamatotības, gan politisko aspektus.
- Būtiska nozīme ir datu pieejamībai un caurredzamībai. Tomēr jau šobrīd bieži vien nav pieejami daudzi dažādi datu veidi, kuriem pat pēc likuma būtu jābūt pieejamiem.
- Nepieciešami jauni finanšu instrumenti, kredīti ar garāku atmaksas laiku un līdzsvarotas procentu likmes.
- Klātesošie norādīja uz šādām vajadzībām:
 - nodrošināt kompetenci (zināšanu, apmācību, ekspertu) un finansējuma pieejamību pašvaldībām, īpaši reģionos;
 - vajadzīga vienota, skaidra un atbalstoša politika, stratēģiska plānošana, kā arī rezultātu un ieguvumu izvērtēšana pareizāku un efektīvāku lēmumu pieņemšanai nākotnē;
 - vajadzīgs “karognesējs” un komplekss skatījums.

Nacionālā līmeņa apaļā galda diskusija noslēdzās ar Ekonomika ministrijas valsts sekretāra vietnieka Dzintara Kauliņa izklāstīto Nacionālā enerģētikas un klimata plāna projektu; tam sekoja paneļdiskusija, kurā piedalījās Vides un reģionālās attīstības ministrijas valsts sekretāra vietniece Alda Ozola, Ādažu pašvaldības Attīstības departamenta vadītāja Karīna Miķelsone un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras Enerģētikas komitejas priekšsēdētājs Kaspars Osis. Diskusija bija veltīta faktoriem, kas varētu mainīt “spēles noteikumus”, paplašinot energoefektivitātes instrumentu izmantošanu.

Vides un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) valsts sekretāra vietniece Alda Ozola ierosināja, ka ministrija varētu uzņemties energoefektivitātes vēstnieka lomu. Izskanēja arī priekšlikums rīkot īpaši energoefektivitātei veltītu diskusiju Ministru kabinetā .

Visas pasākuma prezentācijas ir pieejamas [šeit](#).

Pasākuma mērķis

Iniciatīvas “Viedais finansējums viedām ēkām” (angliski “Smart Finance for Smart Buildings”) ietvaros, Eiropas komisija rīko “Ilgtspējīgas enerģijas investīciju forumus” (angliski “Sustainable Energy Investment Forums”), lai stiprinātu kapacitāti un sadarbību starp publiskā un privātā sektora iesaistītām pusēm, attīstot liela mēroga investīciju programmas un finansējuma shēmas. SEI forumi ietvers sevī vairāk nekā 30 pasākumus līdz pat 15 dalībvalstīs laika posmā no 2016. līdz 2019. gadam; informācija par notikušajiem un gaidāmajiem pasākumiem ir atrodama SEI forumu [tīmekļa vietnē](#).

Pirmā nacionāla līmeņa apaļā galda diskusija par energoefektivitātes finansēšanu Latvijā notika Rīgā, 2018. gada 26. aprīlī. Šis pasākums pulcēja kopā vairāk kā 90 dalībniekus, kas strādā energoefektivitātes finansēšanas jomā finanšu sektorā, valstu pārvaldē, projektu attīstīšanā, atjaunošanas darbu piegādes ķēdē un vietējās un reģionālajās aģentūrās. Pasākuma prezentācijas un sanāksmes kopsavilkums ir atrodami [šeit](#).

Otrās nacionāla līmeņa apaļā galda diskusijas mērķis bija turpināt pirmās diskusijas dialogu starp galvenajām ieinteresētajām pusēm Latvijā par finansējuma piesaisti energoefektivitātes projektiem, un noteikt kopīgos uzdevumus un potenciālos uzlabojumus, kas būtu panākami esošajā politikas kontekstā un uzņēmējdarbības praksē. Apaļā galda diskusijas bija "Ilgtspējīgas enerģētikas investīciju forumi" iniciatīva.

Lai nodrošinātu atklātas diskusijas, pasākums notika saskaņā ar *Chatham House* normu, kas nozīmē, ka diskusijas laikā izteikto nepiedēvēs konkrētai personai vai organizācijai.

Ievada plenārsēde

Moderators: Reinis Ābolčiņš, enerģētikas eksperts

Atklāšanas uzrunas

Pasākuma sākumā visus dalībniekus sveica Ekonomika ministrijas valsts sekretāra vietnieks Dzintars Kauliņš, ALTUM valdes priekšsēdētājs Reinis Bērziņš (Finanšu ministrijas vārdā), Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas valsts sekretārs Rinalds Muciņš, Latvijas Finanšu nozares asociācijas vadītāja Sanda Liepiņa.

Dzintars Kauliņš aicināja dalībniekus sniegt savus viedokļus un idejas un diskutēt par potenciālajiem risinājumiem, kurus varētu iekļaut Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā (NEKP).

Tomēr visi kā viens uzsvēra energoefektivitātes nozīmīgo lomu, lai Latvija virzītos uz ilgtspējīgu attīstību. Visi pārstāvji vienbalsīgi deva signālu, ka valstī ir nepieciešams papildus atbalsts un iniciatīvas energoefektivitātes finansēšanai.

Prezentācija par ES politiku energoefektivitātes jomā

Eiropas Komisijas Enerģētikas Ģenerāldirektorāta pārstāve Lelde Kiela-Vilumsone sniedza ieskatu par energoefektivitātes politikas ietvaru līdz un pēc 20130.gadam. Prezentācija ietvēra pakotnes “Tīra enerģija ikvienam Eiropā” galvenos stūrakmeņus, kas veido savstarpēju saistītu, drošu, investīciju atbalstošu, digitālu, sociāli taisnīgu un inovatīvu atbalstošo ietvaru energoefektivitātei un atjaunojamiem energoresursiem. Tika iezīmētas arī nākotnes iniciatīvas ES līdz 2050.gadam, kas ir apkopotas ES stratēģijā 2050 “Tīra planēta visiem”, kuras mērķis ir panākt klimatam neitrālu ekonomiku ES līdz 2050.gadam.

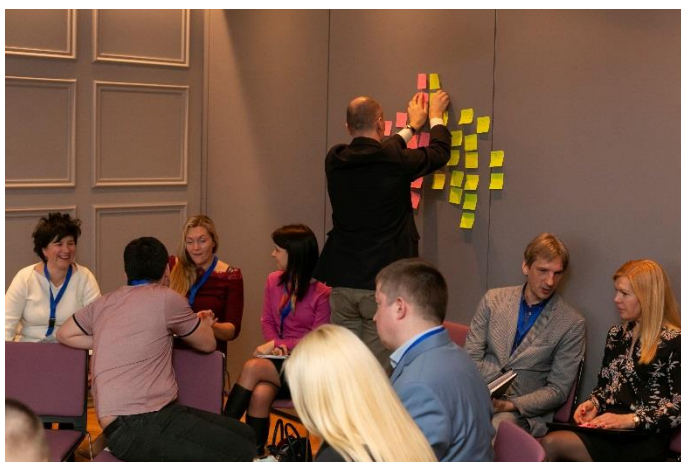

Lai veicinātu energoefektivitātes projektu īstenošanu un privātā un publiskā finansējuma piesaisti, EK liek uzsvāru uz vienas pieturas aģentūru izveidi dalībvalstīs, kas nodrošinātu nepieciešamo pakalpojumu kopumu kvalitatīvu projektu īstenošanai plašā mērogā. Tāpat Latvija tiek aicināta izmantot EK atbalstu, lai piesaistītu tehnisko, finanšu un juridisko ekspertīzi (ELENA, PDA) energoefektivitātes projektu plānošanā, sagatavošanā un īstenošanā.

Paralēlās sesijas

Sesija Nr.1: Energoefektivitātes pakalpojumu līgumu (EPC) pielietošana publiskajā sektorā

Moderators: Reinis Āboltiņš, enerģētikas
eksperts

Paralēlajā sesijā tika pārstāvētas valsts un pašvaldību iestādes, privātais un banku sektors. Valsts un pašvaldību iestādēm aizvien aktuālāks kļūst jautājums par aktīvu atjaunošanu, jo īpaši, piesaistot privāto finansējumu. Sesijas mērķis bija noteikt vissvarīgākās vajadzības un iespējas EPC ieviešanai sabiedriskajā sektorā un izpētīt iespējamus dalībniekus, risinājumus un konkrētos finanšu instrumentus, kas varētu veicināt koncepcijas ātrāku ieviešanu. Tika diskutēts arī par aktualizētajiem Eurostat grāmatvedības noteikumiem EPC vajadzībām un valsts institūciju kapacitātes stiprināšanu, kā arī inovatīviem struktūrfondu plānošanas veidiem.

Sesijas ietvaros tika meklētas atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Ko dod EPC statistiskās uzskaites praktiskā rokasgrāmata EPC koncepcijas izmantošanai sabiedriskā sektora ēku vajadzībām un ko vēl var darīt koncepcijas veicināšanai (likumdošanas un tirgus prakses ziņā)?
2. Kādas iespējas var izmantot struktūrfondu plānošanā, lai vienkāršotu EPC ieviešanu sabiedriskajā sektorā un pakāpeniski piesaistītu privāto kapitālu?
3. Ko varam mācīties no Beļģijas piemēra EPC attīstīšanai, un kurus elementus varētu piemērot Latvijas kontekstā?
4. Kādi ir šķēršļi un iespējas, ko redzam Accelerate SUNSHINE projektā?
5. Ko rāda pētījumi Ādažu pašvaldībā, un kādas perspektīvas sniedz Accelerate SUNSHINE pieredze EPC koncepcijas piemērošanai visas valsts līmenī?
6. Kā atbalstīt EPC tirgus attīstību ar ES struktūrfondu palīdzību?
7. Kā turpmāk veicināt EPC projektu īstenošanu publiskajā sektorā, ņemot vērā prezentācijās un sesijā izvērsto diskusiju, ieskaitot finanšu aspektus – privātā un publiskā finansējuma apvienošanu?

Lektori:

1. Robert Pernetta, Eiropas Investīciju banka – Pamatnostādnes EPC attīstīšanai, tostarp ārpusbilances uzskaites izmantošana, lietojot EPC statistiskās uzskaites praktisko rokasgrāmatu Eurostat vajadzībām un struktūrfondu izmantošana EPC tirgus atbalstam.
2. Miguel Casas, EnerInvest – Beļģijas piemērs strukturētai pieejai sabiedriskā sektora ēku renovācijā, izmantojot EPC.
3. Gunta Cekule – Accelerate SUNSHINE projekta pieredze Latvijā, tostarp juridisko un tirgus barjeru radītie ierobežojumi.

4. Karīna Miķelsone, Ādažu pašvaldības Attīstības nodaļas vadītāja – jaunākie pētījumi par EPC ieviešanu sabiedriskā sektora ēku vajadzībām saskaņā ar H2020 Accelerate SUNSHINE projektu.

Ārvalstu eksperti ar savām prezentācijām iesāka sesiju, pēc kurām sekoja moderēta diskusija ar sanākušajiem dalībniekiem.

Galvenās atziņas no EIB pārstāvja prezentācijas:

- Privātās investīcijas ir attiecināmas valsts/pašvaldību ārpusbilancē, ja:
 1. līgumā starp valsts/pašvaldības iestādi un EPC sniedzēju visi riski ir nodalīti un skaidri atrunāti;
 2. EPC maksājums ir attiecināts tikai uz enerģijas ietaupījumiem. Piemēram, ēkas apsaimniekošanas maksas samazinājums nav attiecināms kā EPC maksājums pakalpojuma sniedzējam;
 3. privātās investīcijas ir lielākas par 50% no kopējām projekta izmaksām;
- Svarīgākais Eurostat grāmatvedības noteikumos ir tas, ka tajos tiek atrunāts, lai EPC pareizi tiktu noteikts veikto investīciju ekonomisko labumu guvējs jeb ekonomiskās īpašumtiesības (*economic ownership*), nevis juridiskās īpašumtiesības, kas ļauj privātās investīcijas uzskaitīt ārpusbilancē;
- Ja dalībvalstis, izstrādājot EPC, seko Eurostat vadlīnijām, tad privātās investīcijas tiek uzskaitītas ne tikai valsts/pašvaldību budžetu ārpusbilancē, bet arī kā Māstrihtas neitrālas investīcijas/saistības, kas neietekmē valsts fiskālo telpu;
- Ja enerģijas ietaupījumi nenosedz veiktās investīcijas noteiktajā EPC termiņā, tad EPC maksājums, kas ir virs noteiktās bāzes līnijas, ir uzskaitāms publiskās iestādes bilancē;
- Jebkuras ES fondu investīcijas tiek uzskaitītas ārpusbilancē;
- Pastāv divas iespējas kā īstenot EPC projektu:
 1. EPC projekts saskaņā ar Eurostat EPC vadlīnijām.
 2. EPC projekts saskaņā ar PPP vadlīnijām, kas ir elastīgāks veids investīciju un veicamo darbu apjoma ziņā, kas dod iespēju īstenot visaptverošu aktīvu atjaunošanu.

Beļģijas pārstāvja praktiskās pieredzes atziņas:

- EPC nav tikai energoefektivitātes projektu finansēšanas instruments; tas ir kas daudz vairāk. EPC ir garantēts ietaupījums un kvalitāte, jaunas biznesa iespējas, enerģētiskās neatkarības palielināšana, uzlabota eksporta-importa bilance utt.;
- Beļģijā milzīga loma bija un ir EPC tirgus koordinatoriem (*facilitators*), kas veicina projektu īstenošanu un paaugstina modeļa uzticamību gan klienta, gan pakalpojuma sniedzēja pusē. Kamēr Beļģijā nebija aktīva koordinatoru darbība, par EPC modeli nebija liela interese;
- EPC sniedz aktīvu īpašniekiem neko neinvestēt, bet tajā pašā laikā optimizēt un uzlabot sistēmu darbību, ēku tehnisko un vizuālo stāvokli;
- Lai panāktu labāko rezultātu, ir nepieciešams kombinēt dažādus finansējuma un atbalsta avotus.

Pēc abu ārvalstu prezentācijām izvērtās diskusija ar šādiem galvenajiem secinājumiem:

- Latvijai būtu jāizmanto ELENA un PDA sniegtais tehniskais atbalsts, kas palīdzētu ātrāk ievirzīt un mobilizēt EPC tirgus attīstību publiskajā sektorā;
- Ir nepieciešams politiskais atbalsts un konkrētāki mērķi, lai palīdzētu tirgum attīstīties;
- Enerģētikas un naftas produktu tirgotāji ir viena no galvenajām mērķauditorijām, lai attīstītu EPC tirgu un nodrošinātu pakalpojuma pieejamību jeb piedāvājumu. Viens no šķēršļiem Latvijā ir tas, ka siltumapgādes uzņēmumiem veicot investīcijas gala patērētāja pusē, to

sasniegtais ietaupījums netiek ieskaitīts EED 1,5% noteiktajā mērķī, ja ir iesaistīts ES fondu finansējums;

- Neviens EK līmeņa dokuments neliek šķēršļus kombinēt ES fondu finansējumu ar privāto finansējumu;
- Lai attīstītu tirgu, ir nepieciešams stabils finanšu instruments, kas balstās uz standartizētiem projektiem, lai bankām un potenciālajiem investoriem būtu ļoti skaidri “spēles nosacījumi” un mazākus projektus varētu apvienot lielākās pakotnēs;
- Svarīgi ir saprast, ka vienas pieturas aģentūras neveic kapitāla ieguldījumus, bet gan palīdz analizēt, sagatavot, īstenot, koordinēt un uzraudzīt EPC projektu īstenošanu;
- Būtu nepieciešamas dažas aktīvās pašvaldības, kuras uzņemas “ledus laušanas” funkciju.

Pēc ārvalstu ekspertu pieredzes sesija turpinājās ar vietējo runātāju (Accelerate SUNShINE un Ādažu pašvaldības) prezentācijām par pieredzi EPC tirgus attīstībā publiskajā sektorā.

Pašvaldību motivācija īstenot EPC projektus ir šī modeļa piedāvātā kvalitāte un garantijas, kā arī tas sniedz iespēju ieguldīt kapitālu pašvaldību aktīvos bez papildus budžeta izdevumiem un finansiālajām saistībām. Šobrīd vienīgais risinājums, lai īstenotu EPC projektus ir PPP normatīvais regulējums, bet tas ir pārāk sarežģīts un laikietilpīgs (katra projekta īstenošana var aizņemt pat 3 – 5 gadus un nav iespējams ieviest standartizētu pieeju).

Kopš pirmās apaļā galda diskusijas vēl joprojām nav atrisināts EPC tirgus regulatīvais šķērslis – pašvaldības nevar uzņemties ilgtermiņa saistības. 2019.gada budžeta likums nosaka, ka pašvaldības var slēgt pakalpojuma līgumus, kas nav garāki par 5 gadiem, bet EPC gadījumā šis termiņš ir par īsu pat ielu apgaismojumu projektiem, kuri neprasa tik lielus kapitālieguldījumus kā ēku atjaunošana. Ja šī problēma tiktu atrisinātu, ceļā stātos nākamais regulatīvais šķērslis, kas nosaka, ka ik vienam projektam ir jāveic tehniski-ekonomiskais pamatojums. Tas radīs papildus izmaksas pašvaldībām, kā arī EPC projekta īstenošana kļūs par laikietilpīgu procesu.

Accelerate SUNShINE un Ādažu pašvaldības pārstāvji arī uzsvēra problēmsituāciju, ka, īstenojot ES fondu projektus, nav atļauts piesaistīt privāto finansējumu, kas dotu iespēju projektus īstenot kvalitatīvāk, apjomīgāk un ilgtspējīgāk. Šobrīd Accelerate SUNShINE projektā ir 4 pašvaldības, kuras varētu veikt 70 miljonu EUR investīcijas energoefektivitātes pasākumos, ja tiktu novērsti regulatīvie šķēršļi.

Ādažu pašvaldība minēja, ka šobrīd nav bijusi laba pieredze ar PPP projektiem, un tāpēc tiek liktas cerības uz EPC modeli. Tāpat pašvaldībai trūkst resursu un kapacitātes projektu sagatavošanā, tāpēc ļoti svarīgi būtu vienas pieturas aģentūras izveide.

Sesija Nr.2: Dzīvojamo ēku atjaunošana

Moderators: Ansis Bogustovs, TV24 žurnālists

Paralēlajā sesijā tika pārstāvētas valsts un pašvaldību iestādes, namu pārvaldnieki, siltumapgādes uzņēmumi, komercbankas, ESKO un nevalstiskais sektors. Sesijas mērķis bija apspriest konkrētus risinājumus ēku atjaunošanas straujākai īstenošanai dzīvojamo ēku segmentā. Viens no uzdevumiem bija izpētīt to, kā ieviest integrētus mājokļu atjaunošanas pakalpojumus, ko sniegtu uzticami tirgus dalībnieki, nodrošinot labāku motivāciju mājokļu īpašniekiem. Turpmākajiem pakalpojumiem vajadzētu aptvert visu “ceļu”, kas jānoiet klientiem no tehnisko un sociālo aspektu izvērtējuma, izpildītāja nolīgšanas, finansējuma nodrošināšanas līdz darbu uzraudzīšanai un kvalitātes kontrolei. Ideja, kuru izvirzīja iepriekšējā apaļā galda apspriedē un kas tika turpināta, bija radīt vienas pieturas aģentūru progresā veicināšanai, tostarp nodrošinot vajadzīgo ilgtermiņa atbalstu daudzdzīvokļu ēku atjaunošanai. Sesijas pirmajā daļā tika pētīts, kāds varētu būt pašvaldību vai pašvaldību uzņēmumu atbalsts ēku atjaunošanai virzītājiem, turpretim otrā daļa bija veltīta diskusijai par to, kas vajadzīgs vienas pieturas aģentūras izveidošanai un vai ir pamats ELENA projekta ieviešanai šī procesa atbalstam Latvijā.

Lektori:

1. Siltumapgādes uzņēmuma "Salaspils Siltums" piemērs – Renāte Bražinska, projektu vadītāja.
2. Valkas Namsaimnieks piemērs, daudzdzīvokļu ēku atjaunošanas procesu uzsākšana Valkas pilsētā – Ivo Meļķis, valdes loceklis.
3. Liepājas namu apsaimniekošanas uzņēmuma Liepājas namsaimnieks piemērs. Dzīvokļu īpašnieku iesaistes aspekts un finansēšanas pieeja – Toms Cīrulis, Projektu vadītājs.
4. Altum pieredze DME programmā. Ingus Salmiņš, Energoefektivitātes programmu departamenta vadītājs, ALTUM
5. Vienas pieturas aģentūras koncepcija un ELENA programmas perspektīvā šāda projekta uzsākšanas atbalstam Latvijā – Reinhard Six, Eiropas Investīciju banka.

Esošās situācijas kopsavilkums:

1. Iedzīvotāju informētība par ēku atjaunošanas nepieciešamību, mītiem, labajiem piemēriem, plusiem un mīnusiem. Mājas vecākais/viedokļu līderis spēlē nozīmīgu lomu.
2. Finansiālā atbalsta mehānismu dažādošana (šobrīd viss balstās tikai uz grantu finansējumu), ilgtermiņa plāns un neatkarības palielināšana no grantu atbalsta. Ēku tehniskais stāvoklis ir slikts un iedzīvotāju maksātspēja – zema, tāpēc šobrīd bez granta nekas nenotiek.

3. Administratīvie atbalsta mehānismi – juridiskās zināšanas, projektu vadība, kredīta piesaistes principu skaidrošana.
4. Paaugstinātas procentu likmes atsevišķos reģionos un reizēm pat ir nepieciešams 100% mājas iedzīvotāju piekrišana.
5. Ilgs ēkas atjaunošanas process (iedzīvotāju atbalsta savākšana, projekta sagatavošana un saskaņošana iestādēs utt.).
6. Kvalitātes ievērošana un uzraudzība visa procesa garumā.
7. 10 gadi pagājuši, bet eksistē tās pašas problēmas, un procesu virzība ir ļoti lēna.

Plašāks diskusiju izklāsts prezentāciju laikā:

- **Salaspilī** iedzīvotāji piesaista Altum grantu 50% apmērā, kā arī pašvaldības līdzfinansējumu 15 000 eiro apmērā dažādiem izdevumiem, t.sk. papildu izdevumu segšanai, kredīta samazināšanai.

Atjaunoto ēku patēriņš, salīdzinot 2018.g. janvāri ar 2019.gada janvāri, samazinājies par 36-46% (patēriņš ar laiku samazinās vēl iedzīvotāju paradumu dēļ). Izaicinājumi – augstas būvniecības izmaksas, būvdarbi dzīvokļos, bailes no pārmaiņām un kredīta. Ilgs saskaņošanas process iestādēs, Altumā u.c. Procesu ātrākai virzībai palīdzētu vienas pieturas aģentūra (dažās mājās paiet pat 5gadi, kamēr pierunā vismaz 67% iedzīvotājus). Naudu aizņemas uz 15-20gadiem. Projektu vadība iedzīvotājiem tiek nodrošināta bez maksas, jo to nodrošina ar projekta SUNShINE atbalstu.

Balsošana notiek aptauju veidā, nevis kopsapulcēs (vispirms info sapulces, tad 2 nedēļas balsošana un mājas vecākais iet pie dzīvokļa īpašniekiem individuāli aprunāties). Pēc atjaunošanas rēķini iedzīvotājiem nedaudz pieauga, bet iemesli iedzīvotājiem piekrist atjaunošanai ir vairāki: uzlabots mājas/dzīvokļa tehniskais stāvoklis un sasniegts enerģijas ietaupījums. Kā labs motivējošais faktors ir labais piemērs kaimiņu mājās. Lielu skaidrojošo darbu veic bankas – rēķina ikmēneša maksu par kredītu, ietaupījumu siltumenerģijai utt. Kredīta piešķiršanai ļoti svarīgs faktors ir maksājumu disciplīna par iepriekšējiem gadiem.

- **Valkā** pagāja gads, kamēr tika uzsāktas pirmo ēku atjaunošanas. Uzsvars bija uz ēkām, kurām ir lielas izmaksas par siltumenerģiju. Pirmajā mājā īpašnieki bija jāpārliecina, bet tagad iedzīvotāji interesējas paši.

Šobrīd paralēli ēku siltināšanai tiek veikti arī teritorijas labiekārtošanas darbi un akcentu liek uz to, ka iedzīvotāji turpmāk dzīvos sakārtotā vidē, atjaunos lielāko daļu ēkas komunikācijas (stāvvadi, elektroinstalācijas), nevis uz enerģijas ietaupījumu. Šobrīd gandrīz atjaunots ir viens pilsētas mikrorajons, tāpēc procesā rodas lielākas problēmas ar auto novietošanu pagalmos.

Ja salīdzina ar Igauniju, Valkā ir lielāks līdzfinansējums nekā Valgā, bet process vienkāršāks ir Valgā. Igaunijā ir ātrāk uzsākts valsts atbalsts, un iedzīvotājiem bija pienākums dibināt biedrības, kam tika nodrošināts finansējums. Valgas pilsētā nav iepirkumu procedūru un cenu aptauju.

Atjaunošanas procesa sākumā aizdevumus ņēma Valkas Namsaimnieks, bet šobrīd jau ņem arī pašas biedrības. Sākumā bija grūti ar kredītiestādēm, jo tās atteica kredītus kā pierobežas

pilsētai ar zemu iedzīvotāju maksātspēju. Savukārt citas bankas atteica sadarbību, jo pilsētā nav attiecīgās bankas filiāles. Šobrīd laba sadarbība ir ar SEB, Citadele banku un Swedbank. Valkā dažas mājas nodibināja biedrību un aizgāja no Valkas Namsaimnieka, bet savukārt liela daļa māju atnāca atpakaļ, jo tām trūka cilvēku resursu, kam ir nepieciešamās zināšanas ēku apsaimniekošanai.

Mēs pilsētā esam novērojuši, ka nekustamā īpašuma cenas pieaug par 30-40% pēc ēkas atjaunošanas. Salaspilī atjaunotajās ēkās dzīvokļu cenas ir līdzvērtīgas jaunbūvei. Pagaidām Latvijā trūkst piemēru, kas notiek ar mājām pēc kredīta atdošanas un vai atkal ir nepieciešamas veikt kādas investīcijas.

- Liepājā** ir mazs piedāvājums nekustamā īpašumu tirgū tieši atjaunotajās ēkās, jo dzīvokļus ātri izpērk. Rēķinot pret iedzīvotāju skaitu, Liepājā ir lielākais nosiltināto māju skaits Latvijā, ko parāda arī sasniegtie rezultāti. Liepājas Namsaimnieks ir kā projektu vadītājs, kas piesaista arī kredītus no bankām. Tipiskā situācija ēku atjaunošanā ir, ka 20% mājas iedzīvotāju ir kategoriski pret un 20% – par, bet pārējie ir svārstīgie. Lai nonāktu līdz lēmuma pieņemšanai, katrā mājā ir nepieciešamas 2 līdz 4 kopsapulces. Iedzīvotāji uzticas energoauditoru un projektētāju viedoklim, kā arī presei, kas rāda pozitīvos piemērus. Iedzīvotājs pārliecību iegūst no citiem cilvēkiem, nevis no apsaimniekotāja. Panākumu atslēga – mājas kontaktpersona un iedzīvotājiem ir nepieciešams saprotami izskaidrot kredītpiesaites principus. Liepājā labi arī strādā horizontālā apkures sistēmas ieviešana ēku atjaunošanā. Ja īpašnieks nemaksā rēķinus, ir iespējams viegli atslēgt apkuri konkrētajam dzīvoklim. Daļa iedzīvotāju ir pret atjaunošanu, jo zina, ka tad būs tekoši un pastāvīgi jāmaksā rēķini. Novērojama ir arī tendence, ka iedzīvotāji parasti kredītu samaksā vispirms, un tad visus pārējos rēķinus. Liepājas pašvaldība līdzfinansē 50% no projekta izstrādes, bet tikai tad, kad ir uzsākti ēkas atjaunošanas darbi. Banka izvērtē iedzīvotāju maksāšanas disciplīnu gada griezumā (pieļaujami, ja ziemas rēķinu apmaksā vasarā).
- Altum** process ir samērā ilgs, jo kopā ar namsaimnieku vai projektu iesniedzēju projekts jānoslīpē tik tālu, lai izslēgtu finanšu korekcijas iespējamību vai naudas piedziņu pēc projekta pabeigšanas. Konsultācijas (tehniskā dokumentācija, iepirkums) prasa ~8 mēnešus (t.sk. projektētāji un auditori mēdz būt pavisam), kā arī Altum palīdz dzīvokļa īpašniekam un dokumentācijas izstrādātājam ievērot normatīvos aktus. Altum palīdz ar info informatīvajā telpā, stāsta labos piemērus, atspēko mītus. Nemitīgas apmācības, mārketingi, konsultācijas un labie piemēri. Izaicinājumi – pilnvaroto personu un ārējo projektu vadītāju kapacitāte/neiedziļināšanās; juridisko zināšanu trūkums (piem., iepirkuma dokumentācija, būvniecības līgumu grozījumi); būvnieka un būvniecības kvalitāte. Šobrīd Altum nav piemērojis finanšu korekcijas, jo veic daudz skaidrojošo darbu. Ja programmas finansējums tiks apgūts, iespējams tiks veikti grozījumi un palielināts programmas budžets, vai arī tiks paziņots par programmas pārtraukšanu. Pie esošā līdzekļu apjoma pietiks 700 projektiem/ēkām. Iedzīvotāji šobrīd izvēlas veikt visaptverošu atjaunošanu un neapstājas tikai pie siltināšanas, kas sniedz lielāku efektu ilgtermiņā. Mazaktīvākie reģioni Latgale un Rīga. Tomēr 10 gadi ir pagājuši, bet reāli lielas virzības uz priekšu nav, kā arī mērķi nav sasniegti. Vienīgais virzītājspēks šobrīd ir grants, bet pietrūkst ilgtermiņa attīstības stratēģijas, kā arī sliktais ēku

tehniskais stāvoklis un iedzīvotāju maksātspēja rada situāciju, ka nevar iztikt bez granta atbalsta. Latvijā finansējums ēku siltināšanai ir no viena avota, kas prasa lielus resursus uzraudzībā, savukārt Igaunijā tiek piešķirts arī valsts atbalsts un emisiju nauda.

- **Eiropas investīciju banka.** Ir pieejami dažādi tehniskās palīdzības veidi: ELENA, JASPERS, FIA, EIAH. Tehniskai palīdzībai ir dažādi kritēriji – renovācijas projektu steidzamība, finansējuma pieejamība, iedzīvotāju tips. Diskusijā EIB pārstāvis uzdeva vairākus retoriskus jautājumus: kurā sektorā Latvija varētu izmantot ELENA? Kādas ir Latvijas vajadzības? EIB finansējumam un atbalsta instrumentiem var pieteikties dažādas apvienības, piemēram, enerģijas aģentūras, pašvaldības, uzņēmumi, iedzīvotāju kopienas. Piemēram, Polijā nauda tika piešķirta arī komercbankām, kuras apmaksā energoauditus. EIB nevērtē pilsētu iedzīvotāju skaitu, bet gan prasītās investīcijas. Šobrīd Latvijas pašvaldība nevar ņemt aizdevumus, jo valsts budžetā pastāv dažādi ierobežojumi, taču pašvaldība var būt, piemēram, vidutājs starp EIB un uzņēmumu apvienību.

Banku pārstāvji uzskata, ka Latvija nevar atļauties/izveidot tik lielu projektu un apvienot tik daudz mājas, lai piesaistītu EIB finansējumu. EIB instruments vairāk strādā Rietumeiropā. Bet kāpēc gan tas nevarētu arī strādāt Austrumeiropā? Ir nepieciešams stratēģiski domāt, kā panākt, lai iedzīvotāji iegulda savā īpašumā. Katrā valstī ir atšķirīgi instrumenti, nepieciešama arī stipra politikā griba un līdzdalība. Tas nozīmē, ka ir nepieciešams domāt lielākā mērogā un ir jāapvienojas.

Idejas risinājumiem

1. Burkāni un pātagas:
 - a. samazināts PVN atjaunošanas projektiem;
 - b. elektroniskā balsošanas iespēja mājas iedzīvotāju sanāksmēs, un samazināt nepieciešamo iedzīvotāju atbalstu ar 50%+1 balsi;
 - c. energoneefektivitātes nodoklis - palielināt nekustamā īpašuma nodokli atbilstoši enerģijas patēriņam ēkā, un iekasēto naudu pārlikt prēmiju fondā, kuru izmanto ēku atjaunošanai (nacionālā vai pašvaldības pārraudzībā);
 - d. energoefektivitātes fonds (pamatkapitāls no Latvenergo peļņas vai OIK);
 - e. nekustamā īpašuma nodokļa samazināšana atjaunotām ēkām vai otrādi;
 - f. kvotu sistēma – noteikt siltumenerģijas patēriņu apkurei uz kwh/m2 gadā, cik dzīvoklis drīkst saņemt mēnesī. Pārsniedzot enerģijas patēriņu, siltumapgāde tiek atslēgta.
2. Gaisā jūtama apziņa, ka tūlīt pietrūks naudas un nākamajā ES plānošanas periodā būs pieejams mazāks atbalsts un ir steidzama vajadzība meklēt jaunus finanšu resursus (minēts vairākkārtīgi) – iespējams EIB bankas piedāvājums (kuru semināra publika gan uzņēma ļoti kritiski), citiem tirgus dalībniekiem jāuzņemas lielāka loma, jāiesaista ESKO, privātais kapitāls.
3. Vajadzība pēc iedzīvotāju motivēšanas un izglītošanas (minēts vairākkārtīgi), bet nav tam ideālās receptes. Iedzīvotājiem jāsaprot, ka tas nepieciešams viņiem, nevis apsaimniekotājam vai Eiropas Komisijai. Pēdējo gadu pieredze palielina plaisu starp

būvniekiem, naudas aizdevējiem un iedzīvotājiem – kopumā iesaistītās puses dzīvo neuzticības mākonī un pārbauda viens otru.

4. Kvalitāte – lai nodrošinātu ilgtermiņa veiksmes stāstus, aktīvi jāstrādā pie kvalitātes (visām iesaistītajām pusēm) nodrošināšanas. Jāveido pilnvērtīgāka būvnieku sertifikācija, labāko darbu izpildītāju saraksti. Bet tas nelīdzēs iepirkumu procesā, jo pasūtītājam ir jāizvēlas lētākais/saimnieciski izdevīgākais piedāvājums, nevis kvalitatīvākais.
5. Nepieciešama procesa vienkāršošana (minēts vairākkārtīgi) – standartizēti iepirkumi, būvniecības līgumi, vienkāršāka iepirkumu procedūra pašvaldības kapitālsabiedrībām.
6. Nepieciešama valsts stratēģija (ar iespējām izmērīt konkrētus rezultātus un noteikt atbildīgos) ar pašvaldību kā vilcējspēku priekšgalā.
7. *Soft loans* ieviešana un kredīta piešķiršana ar subsidētām, zemām procentu likmēm.
8. Iedzīvotāju maksātspējas celšana.
9. Būtu nepieciešams izpētīt Lietuvas piemēru, kur tiek izmantota ELENA.
10. Aizdevumu grantu piešķirt tikai pēc projekta noslēguma.
11. Pašvaldībām jāradā piemērs ēku atjaunošanā.

Sesija Nr.3: Privāto un publisko investīciju piesaistīšana energoefektivitātes uzlabošanai

Moderators: Ivars Golsts,
neatkarīgs finanšu eksperts

Paralēlajā sesijā tika pārstāvētas valsts un pašvaldību iestādes, finanšu institūcijas un energoefektivitātes projektu īstenotāji, tajā skaitā ESKO.

Sesijas mērķis bija apspriest, kā uzlabot energoefektivitātes paaugstināšanas regulatīvo un finanšu ietvaru, tajā skaitā apvienot privātās un publiskās investīcijas, palielinot projektu īstenošanas apmērus. Pirmajā sesijas daļā tika runāts par Ziemeļvalstu pieredzi energoefektivitātes projektu finansēšanā publiskajā sektorā, bet otrajā daļā – par izaicinājumiem un priekšlikumiem privāto un publisko investīciju palielināšanai plaša mēroga energoefektivitātes projektu īstenošanai.

Tika attīstītas arī pirmajā apaļā galda diskusijā izteiktās domas par to, ka jāizrauga vienots “karognesējs” saziņai ar ieinteresētajām pusēm un starptautiskajām finanšu institūcijām, jārosina izmaiņas tiesību aktos un jāveido pilotprojekti, kā arī jāveicina standartizēta pieeja līgumiem un jānovērš sektorā esošie riski.

Sesijas ietvaros tika meklētas atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Ziemeļvalstu modeļa piemērošana Latvijas situācijai plaša mēroga energoefektivitātes projektu īstenošanai pašvaldību sektorā. Ko varam mācīties un izmantot mūsu situācijai no Dānijas KommuneKredit piemēra?
2. Kā Dānijas pieredze varētu tikt izmantota, lai pašvaldību energoefektivitātes paaugstināšanai piesaistītu arī citus kapitāla avotus, piemēram, zaļās obligācijas, pensiju fondus u.c.?
3. Kādi ir izaicinājumi un kā būtu jāveido finanšu instrumenti, lai "atvērtu durvis" privāto investīciju piesaistei energoefektivitātes, tajā skaitā ESKO, projektiem?

Lektori:

1. Henrik Andersen, Direktors, KommuneKredit. KommuneKredit ir Dānijas finanšu institūcija, kas specializējusies pašvaldību sektora finansēšanas jautājumos.
2. Sanda Liepiņa, Latvijas Finanšu nozares asociācijas priekšsēdētāja. Privātā un publiskā finansējuma piesaiste īstermiņa un ilgtermiņa energoefektivitātes projektiem.
3. Nicholas Stancioff, Funding for Future izpilddirektors. Izaicinājumi privāta finansēšanas mehānisma izveidei plaša mēroga EPC projektiem.

Viena no iespējām publiskajā sektorā ir finanšu institūcijas izveide pašvaldību sektoram Latvijā atbilstoši Ziemeļvalstu modelim. Tas paredz pensiju fondu un citu kapitāla avotu piesaisti investīciju apjoma palielināšanai. Tāpēc viens no sesijas svarīgākajiem uzdevumiem bija mācīties

no Ziemeļvalstu pieredzes, piemēram, Dānijas KommuneKredit, un apspriest, kā šādas iniciatīvas varētu pielāgot Latvijas situācijai.

Kopsavilkums par to, kā virzīties tālāk – uzdevumu sadale starp ieinteresētajām pusēm, īstenošanas grafiks.

KommuneKredit ir bezpeļņas asociācija, kuras biedri ir visi reģioni un pašvaldības – visi biedri ir atbildīgi par KommuneKredit saistībām (dalīta atbildība). KommuneKredit ideju virzīja pašvaldības, savstarpējas komunikācijas rezultātā (pašvaldībām bija grūti saņemt finansējumu, bankas nevēlējās dot aizdevumus). Pašvaldības vērsās pie valdības. KommuneKredit darbību regulē speciāls likums.

Finansējumu KommuneKredit iegūst “no visas pasaules”, pārdod obligācijas (bond) un piesaista arī publisko finansējumu. Attiecīgi KommuneKredit emitē obligācijas, kuras iegādājas privāti investori. Attiecībā uz finansējuma piešķiršanu jāievēro valsts atbalsta nosacījumi, t.i., nevar piedāvāt aizdevumu darbībām, kas varētu radīt konkurenci ar privāto sektoru. Aizdevumus parasti piešķir līdz 25 gadiem, bet centralizētās siltumapgādes projektu gadījumā pat līdz 40 gadiem. Izmanto refinansēšanu. KommuneKredit var finansēt infrastruktūru sabiedriskam mērķim. KommuneKredit aizdevums skaitās kā publiskais parāds.

KommuneKredit finansējumu ir iespējams izmantot arī EPC gadījumā, un tā kā ir ilgs aizdevuma termiņš, var slēgt ilgtermiņa līgumus un veikt dziļo renovāciju.

Kopumā finansējums 15% nāk no Dānijas, 71% no citām valstīm Eiropā, pārējais ārpus Eiropas.

Tālāk sesijā tika diskutēts par pašvaldību finansēšanu Latvijā. Izskanēja jautājums, ka varbūt būtu nepieciešams pašvaldību finansēšanas funkciju izdalīt no Valsts Kases funkcijām.

Šobrīd pašvaldību kapitālsabiedrībām Latvijā ir 3 iespējas kā saņemt aizdevumus savu projektu realizācijai:

1. Altum aizdevumi (kur kā negatīvo pusi diskusijas dalībnieki min augstās procentu likmes);
2. Komerbankas (diskusijas dalībnieki norāda, ka procentu likmes ir zemākas nekā Altum, bet ir ļoti daudz citu stingru un ierobežojošu prasību);
3. Valsts kase, kur obligāti jāiesaista pašvaldības.

Diskusijas dalībnieki norāda uz skaidras un sakārtotas politikas trūkumu, birokrātiju, iepirkumu problēmām, kompetenču trūkumu reģionos.

Sanda Liepiņa norāda, ka energoefektivitātes finansēšana kā produkts nav pieejams komercbankās. Tas pieejams vispārēja aizdevuma ietvaros. Tā pat, piemēram, Altum var strādāt ar pašvaldību kapitālsabiedrībām, nevis pašvaldībām, savukārt Valsts Kase, kas strādā ar pašvaldībām, neanalizē pašvaldību projektus. Savukārt, tiklīdz projektam tiek izmantota publiskā nauda, nepieciešamas dažādas finanšu analīzes un tad, diemžēl, tiek secināts, ka pašvaldību ekspertiem trūkst kapacitātes un zināšanas, lai spētu veikt nepieciešamās analīzes. Vai nu Valsts Kasei būtu jāstrādā ar pašvaldībām, vai arī tas būtu jā dara citam spēlētājam, kas orientējas tirgus apstākļos. Piemēram, Dānijā pašvaldībās ir eksperti, kas analizē projektus, gan tehniskos aspektus, gan arī ekonomiskos un politiskos aspektus.

Būtiska ir datu pieejamība un caurspīdīgums. Bet jau šobrīd bieži vien nav pieejami dažāda veida dati, kam pat pēc likuma būtu jābūt pieejamiem.

Nepieciešami jauni finanšu instrumenti, garāka resursu piesaiste (termiņi), % likmju sabalansēšana.

Valsts uzliek saistības, bet vienlaikus ierobežo un traucē šo saistību izpildi. Pašvaldības labprāt ievieš projektus, bet ir dažādi traucēkļi to ieviešanai un nevar sasniegt nepieciešamos rezultātus.

Klātesošie norāda, ka nepieciešams:

- nodrošināt kompetences (zināšanas, apmācības, eksperti, īpaši reģionos) un finansējuma pieejamību pašvaldībām;
- vienotas, skaidra un atbalstoša politika, stratēģiska plānošana kā arī rezultātu un ieguvumu izvērtēšana, lai varētu pieņemt pareizākus un efektīvākus lēmumus nākotnē;
- “karoga nesējs” un komplekss skatījums.

